

KÚRIA

Bfv.I.579/2014/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év szeptember hó 23. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben **az** I. rendű terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Tatabányai Törvényszék 7.B.348/2010/145. számú ítéletét és a Győri Ítéltábla Bf.16/2013/20. számú ítéletét I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Tatabányai Törvényszék a 2012. október 9-én kihirdetett 7.B.348/2010/145. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [1978. évi IV. törvény 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) és d) pont, 20. § (3) bekezdés]. Ezért őt húsz év fegyházbüntetésre és tíz év közügyek gyakorlásától eltiltásra ítélte. A bíróság rendelkezett a járulékos kérdésekről. (Döntött a felülvizsgálati indítvánnyal nem érintett további három terhelt büntetőjogi felelősségéről is.)

A másodfokon eljáró Győri Ítéltábla a 2013. november 5-én jogerőre emelkedett Bf.16/2013/20. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, az I. rendű terhelt terhére megállapított élet elleni cselekményt társtettesként elkövetett emberölés bünteténél [2012. évi C. törvény 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés, b), d) és k) pont] minősítette; az I. rendű terhelttel szemben az első fokon alkalmazott büntetést tekintette kiszabottnak, és megállapította, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja a büntetés kétharmad részének kitöltését követő nap. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét I.

rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

A jogerős ügydöntő határozat ellen az I. rendű terhelt nyújtott be - a jogszabály megjelölése nélkül, de tartalmilag a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjára alapított - felülvizsgálati indítványt. Álláspontja szerint az általa elkövetett cselekmény minősítése annyiban törvénytörő, hogy azt nem társtettesként - hanem az iratok helyes mérlegelése alapján - bűnsegédként követte el. A másodfokú bíróság megsértette a Btk. időbeli hatályra vonatkozó szabályát, amikor vele szemben nem az elkövetéskori, hanem az elbíráláskori szabályokat alkalmazta. Indítványában arra hivatkozik, hogy az elkövetéskor hatályos törvény szerint vele szemben - húsz évet nem - csak tizenöt évig terjedő szabadságvesztést lehetett volna kiszabni. Az indítványában - bár utalt rá -, de azt nem részletezte, hogy a bíróság által megállapított tényállást mennyiben, és miért tartja iratellenesnek. A felülvizsgálati indítvány lényege szerint a jogerős ítélet megváltoztatására, a bűnsegédi felelősség megállapítására, és enyhébb büntetés kiszabására irányult.

A Legfőbb Ügyészség BF.729/2014/1-I. számú írásbeli nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványnak a tényállást és bizonyítékok mérlegelését támadó részét törvényben kizártnak, egyebekben alaptalannak tartotta.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság nem sértette meg a Btk. 1. §-ában és a Btk. 2. §-ában, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikkének (4) bekezdésében foglaltakat, amikor az elbíráláskor hatályos szabályoknak megfelelően minősítette az I. rendű terhelt cselekményét a Btk. 160. §-ának (2) bekezdés k) pontja szerint is. Az újabb minősítő körülményt az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvény 166. § (2) bekezdése ugyan nem tartalmazta, de - a különös kegyetlenséggel és a nyereségvágyból elkövetés szerinti minősítés mellett - a k) pontban foglalt további minősítő körülmény megállapítása nem eredményezte a büntetési tételkeret változását. Az elbíráláskor hatályos Btk. 38. §-ában foglaltak pedig a terheltre nézve kedvezőbbek.

Mindezekre figyelemmel a megtámadott határozat hatályában fenntartását indítványozta.

Az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványa - a felülvizsgálat eljárásjogilag megengedett keretei között a jogerős ítéletben rögzített tényállást figyelembe véve - részben a törvényben kizárt, részben alaptalan.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelynek a törvényben rögzített szigorú korlátai vannak. A tényállás helyessége a felülvizsgálat tárgya nem lehet, a felülvizsgálati eljárásban a Be. 423. § (1) bekezdésének törvényi előírása szerint a tényálláshoz kötöttség érvényesül. A jogerős határozatban megállapított

tényállás a felülvizsgálati indítványban nem támadható.

Ezért a Kúria érdemben nem foglalkozott a felülvizsgálati indítványnak azon részeivel, amelyek a jogerős határozatban megállapított tényállást érintették, de valójában a bíróság ténybeli következtetéseit támadták.

A Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a kiszabott büntetés felülvizsgálatának - többek között - akkor van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.

Ilyen anyagi jogi jogsértést a Kúria nem állapított meg.

A felülvizsgálati indítványt - a Be. 416. § (1) bekezdés e) és f) pontjában meghatározott esetek kivételével - a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni [Be. 423. § (2) bekezdés].

Az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványában kifogásolta, hogy cselekményét nem az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvény 166. § (2) bekezdésének alkalmazásával minősítette a másodfokú bíróság, mert ez esetben vele szemben a határozott ideig tartó szabadságvesztés maximuma tizenöt év volt. Mindez - azon túl, hogy a korábbi törvény szerint nem ismert további minősítő körülményt róttak a terhére, és a büntetési tétel is súlyosabb lett - törvénysértően súlyos büntetés kiszabását eredményezte.

A büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezés megsértésére való hivatkozással csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha ezáltal a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése vagy más anyagi jogszabálysértés miatt törvénysértő büntetést szabott ki vagy törvénysértő intézkedést alkalmazott.

Annak eldöntésénél, hogy melyik törvény az enyhébb, a konkrét cselekményt (gondolatban) mind a két törvény szerint el kell bírálni, és ténylegesen azt a törvényt kell alkalmazni, amely a konkrét esetben enyhébb elbírálást eredményez.

A törvény időbeli hatálya alkalmazása szempontjából a bűncselekmény elkövetési ideje a meghatározó.

Az elbíráláskor hatályos 2012. évi C. törvény (Btk.) 160. § (2) bekezdése szerint minősülő emberölés büntetési tétele tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés.

A jogerős ítéleti tényállás lényege szerint az I. rendű terhelt és társai 2010. január 16-án elhatározták, hogy a közelükben egyedül élő, idős,

77 éves sértett házához mennek abból a célból, hogy értékeit megszerezzék. Az eredeti cél lopásra irányult, de azzal is számoltak, ha otthon találják, megverik, leütik, akár meg is ölik a sértettet.

Az I. rendű és a II. rendű terhelte a sértett házát és ablakát dobálták meg kővel, széndarabokkal, bevilágítottak az ablakán, ezért a sértett - miután a bejárati ajtót bezárta - bottal a kezében az utcára ment.

Az I. rendű terhelte nagy erővel, sportcipős lábbal hátulról megrúgta a **sértettet**, majd a földre került sértettet az acélbetétes bakancsot viselő testvérével körbevették, a II. rendű terhelttel felváltva nagy-közepes erővel többször megrúgták, a nyakára többször nagy erővel rátapostak, ököllel ütötték az arcát, a bal szem környékét, koponyáját, nyakát, hátát. Az ekkor még életjeleket adó sértett lábát megfogta az I. rendű terhelte, a II. rendű terhelte pedig a csuklójánál fogta, cipelés közben egyszer le is ejtették. Végül a földön fekvő, magatehetetlen sértettet tovább bántalmazták.

A sértettet a bántalmazás során a koponya háti felszínén legalább öt erőbehatás érte, a lapockanyúlvány jobb oldali törését, a bal X-XI. borda törését, a nyak bal oldalának kiterjedt bevérzését, a gégeporcok és a nyelvcsontok törését szenvedte el. Balogh Vilmos sértett a helyszínen elhunyt.

A bántalmazást követően az I. rendű terhelte két felnőttkorú terhelte társával és gyermekkorú társukkal - mivel a bejárati ajtó kulcsát hiába keresték - az utca felőli betört ablakot benyomva a házba bemásztak, ahol a sértett vagyontárgyait felkutatták és 44485.- forint értékben eltulajdonították. Eközben a III. rendű terhelte az utcán figyelt.

Az I. rendű terhelte terhére rótt bűncselekmény minősítését érintő jogkérdésben is az irányadó tényállás alapján lehet és kell állást foglalni.

Az emberölés büntette esetén, amikor az a kérdés, hogy több minősített eset valósult-e meg vagy sem, helye van felülvizsgálatnak annak ellenére, hogy az enyhébb (vagy a súlyosabb) minősítés a büntetési tételt nem érinti.

Az irányadó tényállás szerint az I. és a II. rendű terhelte közvetlen vagyoni haszonszerzés céljából, az emberöléshez feltétlenül szükséges kegyetlenséget meghaladó módon, brutálisan valósította meg az élet elleni cselekményt, a 77 éves sértettet hosszabb időn át, térben és időben elkülönülve bántalmazták, nagy számú, súlyos sérülést okoztak neki. I. rendű terhelte tudata az elkövetés idején átfogta a végrehajtás különös kegyetlen módját.

A Kúria osztotta az ítéletábrá álláspontját abban, hogy idős koránál fogva védekezésében korlátozott személy a 77. éves sértett, a k) pont szerinti minősítő körülmény nem eredményezte a büntetési tételkeret változását. A másodfokú bíróság a további minősítő körülmény megállapítása ellenére az első fokú ítéletben meghatározott büntetést tekintette változatlanul kiszabottnak.

Az eljárás bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértése nélkül minősítette az I. rendű terhelt cselekményét a Btk. 160. § (2) bekezdés b), d) és k) pontja szerint is.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a tényállás támadásának minősül az indítvány azon része, amely az elkövetői alakzat iratellenes megállapítására vonatkozik, így arra felülvizsgálatot alapítani nem lehet.

A bírói gyakorlat szerint minden olyan esetben helye lehet a jogerős ügydöntő határozat felülvizsgálatának, amikor a felülvizsgálati indítvány szerint az azonos büntetési tétel a törvénysértő minősítéshez (részesség helyett társtettesesség megállapítása) kapcsolódik a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével.

A Btk. 12. § szerint elkövető a tettes, a közvetett tettes és a társtettes, valamint a felbújtó és a bűnsegéd. Társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg [Btk. 13. § (3) bekezdés]. A Btk. 14. § (2) bekezdése értelmében bűnsegéd az, aki a bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt.

Az irányadó tényállás szerint az I. és a II. rendű terheltek - annak érdekében, hogy vagyontárgyaikat megszerezzék - együtt, közösen bántalmazták a sértettet, aki a bántalmazás során elszenvedett sérülések miatt a helyszínen életét vesztette. Közösen kutattak a sértett értékei után, és azokat együttesen tulajdonították el.

A szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen, a Btk. 13. §-a (3) bekezdése szerinti társtettesként valósították meg.

Az ugyanazon bűncselekményhez kapcsolódó részesi magatartás lényegileg abban különbözik a társtettesek magatartásától, hogy tényállási elemet nem valósít meg.

A felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ezért nem tekinthető elfogadható jogi hivatkozásnak az olyan anyagi jogi érvelés, amely valójában nem a jogerős ítélet tényein, hanem az indítványozó által helyesnek vélt, ám az ítélettől eltérő tényállás jogi értelmezéséből adódik.

Ugyanakkor az elkövetői alakzatnak a felülvizsgálati indítványban a részletes indokolás nélküli, iratellenességre hivatkozó támadására a felülvizsgálati eljárásban nincs törvényes lehetőség.

A Kúria utal arra, hogy az első fokon eljárás bíróság - az elkövetéskor hatályos törvény, az 1978. évi IV. törvény 20. § (3) bekezdését alkalmazva - a társtettesességre vonatkozó szabályt

alkalmazta - annak kimondása nélkül - jelölte meg ítéletének rendelkező részében, és az indokolásában is (33. oldal 3. bekezdése).

Alaptalan az I. rendű terhelt azon hivatkozása, hogy az elkövetéskori törvény alkalmazása esetén vele szemben határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén csupán tizenöt évig terjedő szabadságvesztés lett volna kiszabható.

A felülvizsgálati eljárásban az alapügyben kiszabott büntetés megváltoztatásának feltételeit a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja szabályozza. Ebből az okból - s ennek nyomán a jogerős ítéletben kiszabott büntetés megváltoztatásának - csak akkor van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

Az I. rendű terhelttel szemben az elsőfokú bíróság húsz év fegyházbüntetést és tíz év közügyektől eltiltást szabott ki, és a büntetés mértékén a jogerős határozatot hozó másodfokú bíróság sem változtatott. Mindamellett az emberölés minősített esetét az elkövetéskor (2010. január 16-án) hatályos 1978. évi IV. törvény 166. § (2) bekezdése és az elbíráláskor hatályos Btk. 160. § (2) bekezdése egyaránt tíz évtől húsz évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel rendeli büntetni.

Bár az elbíráláskor hatályos Btk. alkalmazásának következményeként a terhelt cselekménye - figyelemmel a 77 éves sértett idős korára - a Btk. 160. § k) pontja szerint is minősül, ennek a további minősítő körülménynek - a nyereségvágyból és a különös kegyetlenséggel elkövetés mellett - büntetési tételkeretet növelő hatása nincs.

Anyagi jogsértés nélkül a törvényes büntetési tételkeretek között kiszabott büntetés megváltoztatására nincs lehetőség, a joghátrány megválasztásával összefüggő bírói értékelés felülvizsgálat tárgya nem lehet.

Végezetül az elkövetéskor hatályos törvény 47. § (2) bekezdés alapján a terhelt fegyház büntetésének legalább négyötöd része letöltése után, míg az elbíráláskor hatályos Btk. 38. § (2) bekezdés a) pontja alapján annak kétharmad része után bocsátható feltételes szabadságra.

A Kúria - miután olyan eljárási szabálysértést sem észlelt, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése értelmében köteles - a Be. 424. § (1) bekezdés szerinti tanácsulésen eljárva az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, és a megtámadott határozatokat a Be. 426. § alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot a Be. 416. §-ának (4) bekezdés b) pontja kizárja. A felülvizsgálati indítvány ismételt benyújtásával kapcsolatos tájékoztatás a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy ez

esetben a Kúria a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel az indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2014. szeptember 23.

Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Vaskuti András s.k. előadó bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:
TóthLné
bíróági tisztviselő